

BUITEN

23^E JAARGANG N^O. 40

ZATERDAG 5 OCTOBER 1929

Foto C. J. Steenberg

HUIZE „DE ZWALUWENBERG” BIJ HILVERSUM. DE VOET VAN DEN BERG

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (10)	BLZ. 470
DE TUIN IN HOLLAND. (EEN ENGELSCH TUIJN IN HILVERSUM) (GEÏLL.), DOOR B. C. V. D. S.	BLZ. 469, 472—474
AFRIKAANSCH KAFFERTYPEN (DE KAFFERSTRUIS VAN OOM DAAN), DOOR PHITA KAMFRAATH-MALIEPAARD	BLZ. 473
BIJ DE SMITHSUND-ESKIMO'S (NOORD-GROENLAND), (GEÏLL.), DOOR CHRISTIAN LEDEN	BLZ. 475—477
ALLAH EN ALL. (EEN OOSTERSCH SPROOKJE).	BLZ. 476
SCHOOLVACANTIES EN -VERMAKEN IN VROEGER TIJDEN, DOOR A. C. V. W.	BLZ. 477
DE RUÏNEN VAN SINT BAAFS ABDIJ TE GENT (GEÏLL.) DOOR HELENE MULLER MASSIS	BLZ. 478—480
ONTVANGEN UITGAVEN	BLZ. 479
ARIOSTO. UIT HET POOLSCH, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKY (4)	BLZ. 480

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelyke naam- en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

De doolhof der dwaasheid

ROMAN VAN SCHERPZINNIGHEID, DWAASHEID EN HUMOR

(10) DOOR RALPH SPRINGER

HET water kroop hun richting uit, daar zij toevallig op de laagste plek lagen. In hun verbeelding was het monotaal druppeltje dat viel, een woeste golf die gestadig den kelder binnenstroomde. En het plasje vocht dat eindelijk tegen hen aankroop, scheen hun een voortdurend stijgend meer toe, dat weldra boven hun hoofden zou rijzen en hen verzwelgen.

Na twee uren lagen de beide mannen, van uitzinnigen angst voor een gefantazeerd gevaar, te hijgen als stoommachines.

„Hoeveel weken liggen we hier nu al, Joris Jochem?" vroeg oom Karel, met bevende fluisterstem.

„Ik denk van drie."

„Drie? Ik geloof van minstens twee maanden. Ik heb een verschroeienden dorst, ik hou het geen week meer uit. En honger óók. Nee, ik vergis me, ik heb geen honger meer."

„Géén honger meer, mijn beste Watson?" vroeg Joris Jochem smartelyk. „Arme vriend, dat is het einde. Dan komen onze redders voor jóú te laat. Je lichaam is te veel verzwakt om nog voedsel aan te nemen. Sterf zacht en gelukkig, mijn Watson."

„Sterven!" kreunde oom Karel. „En die premie dan van vijf maal honderd-duizend gulden? Als ik dan toch moet sterven, heb ik maar liever dat het water direct boven mijn hoofd stijgt. Of, dat die vervloekte mormels eindelijk hun klauwen en tanden in mij zetten, in plaats van in mijn schoenen. Alles is me liever dan weg te hongeren als een verjaagde kat."

„Misschien ben je te taai voor ze," fluisterde Joris Jochem, met inspanning. „Misschien lusten ze je niet, vóór ze geen smaak meer hebben van den honger."

„Zou je dat denken?" vroeg oom Karel.

Daar klonk een stap, tegelyk met het slaan der klok. En nóg een stap. Kaarsen wierpen een flauw licht in den kelder. Maar de beide mannen, die gebonden op hun buik lagen, konden de menschen die naderden niet zien.

„Bloedsbroeder" vroeg oom Peter. „Hoe lang liggen ze nu al in dit onderaardsch verwulf?"

„De stem van Bill Bully!" kreunde Joris Jochem.

„Zes weken, hoogedele machthebber," antwoordde John.

„De hond is weer mensch geworden," fluisterde oom Karel.

„Misschien brengen ze den dood en onze verlossing."

„Zes weken," zei oom Peter. „Dan zullen ze wel zoodanig verzwakt zijn, dat we hun handen kunnen ontboeien, zónder te hoeven vreezen dat ze ons aanvallen."

„Ja, meer dan vel over been zijn ze niet meer," gaf John toe. „En ze moeten toch hun handen kunnen gebruiken om dit schamel stuk droog brood en het koude water naar binnen te werken."

Bij die woorden zette John geruischloos een mand neer en pakte schotels met lekkernijen uit. Vleesch, brood, eieren, een stuk kaas, appelen, bananen en een stuk worst. Ook kwam er een geprepareerde flesch met heete koffie uit, een kannetje melk, suiker en zelfs koek. Ten laatste twee flesschen bier en een klein fleschje met twee glaasjes.

„Hou je machine-revolver gereed om hun laatste restje adem uit te blazen, in geval ze me willen aanvallen!" beval de oude heer zijn chauffeur. „Ik neem de boeien van hun handen af en maak hen los van de muurringen."

Oom Peter nam een nagelschaartje en knipte het garendunne paktouw, waarmee de handen der mannen waren gebonden door. Daarna draaide hij hen om, met het gezicht naar de uitgestalde lekkernijen.

„Tracht dit droge brood te slikken en daardoor je nietswaardig bestaan nog eenige maanden te rekken," zei hij op een toon van volkomen minachting.

Beneveld door angst en zelfverblindung zagen Joris Jochem en oom Karel inderdaad niets anders dan een kruik water en een paar stukken brood. Ze kropen er heen en zetten gulzig de tanden in een stuk worst.

„Honger maakt rauwe boonen zoet," zei Joris Jochem. „Dit stuk hard, zwart brood is een smaad en een aanklacht te meer voor jullie, laaghartige sluipmoordenaars."

Oom Karel stak met de eene hand een versch broodje met ham in zijn mond en greep met de andere naar de koffie-flesch.

„Dit koude water zal jullie vergolden worden," knarste hij tusschen de tanden. „Oog om oog, worst om worst," vervolgde hij, Joris de worst uit de handen rukkend.

Oom Peter en John gingen weer naar de trap terug.

„Vergelding!" riep de eerste, met satanschen lach. „Ha-ha-ha! Hier uit dit verwulf bestaat geen terugkomst naar de bestaande wereld. De vloed zal jullie meevoeren, naar de verre oevers der Theems, waar jullie beenderen zullen verbleeken. Kom John, ik heb mijn kaars vergeten."

En ook John vergat zijn kaars mee te nemen.

„Ik herleef," mompelde oom Karel. „Dit droge, harde zwarte brood schijnt nieuwe kracht te geven."

Hij pelde een eitje.

„Arme Watson!" kreet Joris Jochem, met tranen in de oogen, arme arme Watson. „Hij heeft zijn verstand verloren. Tevergeefs overlaadt hij zijn verzwakte maag met onverteerbaar brood-afval. En in zijn waanzin denkt hij weer op kracht te komen en te herleven. Arme Watson!"

„Joris Jochem!" steunde oom Karel met vollen mond, „noem me tenminste in dit eerste stervensuur bij mijn eerlijken naam, inplaats van dien vervloekten scheldnaam."

„Watson!" zei de detective teeder. „Mijn moedige Watson."

„Zwijg!" riep oom Karel, „ik ben geen Watson, ik ben oom Karel. Hiér dat brood!"

En hij greep een appel en zette er vol smaak zijn rammelend gebit in.

Er bleef niets over van het brood en het water. Doch de kortstondige gevangenschap had zoozeer het verschil van chef en ondergeschikte tusschen hen vervaagd, dat zelfs de inhoud van het kleine fleschje eerlijk werd gedeeld.

„Watson, ik ben weer sterk, ik heb weer moed, ik durf weer het leven van aangezicht tot aangezicht te zien!"

„Joris Jochem, schreeuw niet zoo luid!” waarschuwde Oom Karel. „Ze zouden je kunnen hooren!”

„Ze mógen me hooren!” riep de detective nu op zijn ouden brallenden toon. „Ik roep ze op, ten strijde, ik, Joris Jochem!”

„En als ze ons nu eens *wegsturen*,” zei Oom Karel geschrokken, „dan is het hier meteen uit. In geen weken heb ik zoo'n lekker happie oud brood gehad en zoo'n frisch slokkie water gedronken, als zoeven.”

„Ik ga hier nog niet vandaan, Watson. We hebben hier nog een taak te vervullen.”

„En dat is?”

De klok sloeg en de haan kraaide. Negen.

„Negen uur,” zei Joris Jochem somber. „Negen uur in den ochtend al.”

„Welke ochtend?” vroeg Oom Karel.

„Wélke ochtend? Hoe kan je nu zoo'n domme vraag doen. Mórgenochtend, natuurlijk.”

„Zou je denken?” vroeg de oude man somber. „Ik dacht dat het nog pas gisteravond was. Wat wás dat voor een taak?”

„Onze jonge vrienden,” antwoordde de detective knarsentandend.

„Die twee lawaaischeppers?”

„Onze jonge vrienden, Jack en William. Waar zuchten ze op het oogenblik? Wáár rotten hun gebeenderen? Waar ligt hun verbleekte glimlach te verschimmelen?”

Van ontroering maakte Joris Jochem een haastige beweging. Er knapte iets en hij voelde zijn voeten vrij van elkaar. Toen krabbelde hij overeind.

„Wat doe je?” vroeg Oom Karel, geschrokken.

„Ik slaak mijn boeien. Volg mijn voorbeeld!”

„Je wilt toch niet vluchten, wel? We krijgen nergens zoo'n goede gevangenis als hier.”

„Watson, het uur der vrijheid heeft geslagen. Trek je voeten van elkaar en slaak je ketenen. Sta op en laten we overleggen hoe we uit deze onpeilbaar diepe gewelven komen om het zonlicht te begroeten.”

„En als het nou eens nacht is op straat? Waar blijf je dan met je zonlicht?”

DE RTIENDE HOOFDSTUK

EEN HELDHAFTIGE ONTVLUCHTING

Bill Bully opende het venster van zijn kamer en keek naar buiten in den donkeren nacht. Tegenover het huis, in het square-plantsoen, wandelden nog menschen rond en fluisterden jonge paren het eeuwige lied van leven en liefde.

De deur ging open. Jack kwam binnen.

„Oók nog niet naar bed, Bill?” vroeg hij, op neerslachtigen toon.

„Nee, wát héb je? Ik geloof dat er tranen in je stem staan,” spotte zijn vriend.

„Ik zou maar niet zoo onverschillig zijn, Bill. Je doet en denkt alsof we onder je vader's dak zijn.”

„Waarom niet? Het eten is lekker, het bed is zacht, de behandeling is goed en die oude Peter mag ons graag. Ik geloof dat hij ons voor erf-neven wil opvoeden.”

„En ik wou maar dat ik hier al weer vandaan was,” zei Jack, bedrukt. „De oude heer is mij té vriendelijk. Hij zinspeelde mij té duidelijk op Warnaars' portefeuille en dat gebaar met die browning was geen gekheid. Kort en goed, ga je mee? Laat ons er tusschen uit trekken, vóór het telaat is.”

„Wat wou je doen? Opstappen met niets dan die paar lepels en vorken?”

„Wel, eerst in alle haast het huis een beetje doorneuzen, inpakken wat eenige waarde heeft en dan met spoed dit huis verlaten. Die grap met Joris Jochem is erg aardig, maar als die dikke gaat praten, loopen we op den duur tegen de lamp. Ga mee, Bill.”

„Nee,” antwoordde Bill.

„Waarom niet?”

„Omdat ik mijn zinnen heb gezet op dat jonge meisje.”

„Jij!” riep Jack dreigend. „Je bedoelt toch niet . . .”

„Nee,” antwoordde Bill sussend, „ik bedoel dat *andere*.”

„Wie dan? Hoe heet ze? Hou me niet voor den mal!” riep Jack opgewonden, „of ik ben in staat ons allebei áán te geven.”

„Ben je gek geworden?” vroeg Bill Bully belangstellend.

„Nee verliefd.”

„Komt op hetzelfde neer. Op de erfgename?”

„Bevalt het je niet? En jij?”

„Ik — op die *andere* erfgename. Nu weet je het.”

„Dus niet op Leni?” vroeg Jack dringend.

„Nee, op Tilly. Maar als je *mij* gelooft, dan weet die oude Peter zelf nog niet wie van de twee meisjes zijn erfgename zal zijn.”

„Leni is zijn nichtje.”

„Maar Tilly is een bijdehand nest. Waarom zouden we dus het huis uitvluchten, als de millioenen hier maar voor het erven liggen?”

„Je moet het zelf weten,” zei Jack nog eens, „ik ga de ronde doen en neuzen of ik geen nachtgeldje kan verdienen.”

„En ik ga een heerlijk dutje doen om morgenochtend frisch te zijn.”

Jack ging. Bill stak een sigaret aan en floot een operette-wijsje. Dan wekte een eigenaardig gedruisch aan de deur zijn aandacht.

Tot zijn verbazing zag hij een stuk staal tusschen de kier steken. Nog voor hij wist of hij droomde of wakker was, sprong de ongesloten deur open.

„Vrees niet, geest van William Billicom,” zei de stem van Joris Jochem. „We zijn vrienden van je voormalig wezen. Verwijt ons geen trouweloosheid. Na maandenlange kerkerschap in duistere gewelven gelukte het ons nú eerst te vluchten. Je bleek gelaat verradt dat je den hongerdood bent gestorven. Watson, *opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken en optreden*. Ik raak zijn halswervels met mijn bijl aan en zijn ontziend hoofd vliegt door de kamer. Dan kan zijn geest vrijelijk in de ijle ruimte ontsnappen. Daar gaat-ie!”

Bill Bully keek de twee met van schrik wijd-open gesperde oogen aan. Joris Jochem droeg in de linkerhand een kaars en hield in de rechter zijn bijl. Zelfs als die niet scherp was, kon ze toch nog gevaarlijk aankomen, vreesde hij.

Oom Karel had in de rechterhand de groote geroeste revolver. Als schietwapen vreesde Bill die niet; Jack had hem er al omtrent ingelicht. Maar men kon er een gevoeligen tik mee op het hoofd krijgen. In oom Karel's linkerhand schemerde iets wits, hetgeen hij niet duidelijk kon onderscheiden.

Daar zwaaide Joris Jochem zijn geduchte strijdbijl. Bill Bully wachtte den slag niet af, doch stortte voorover op den grond. Door het missen van den slag verloor Joris Jochem ook het evenwicht en rolde als een ton tegen Oom Karel aan. Waarop die eveneens struikelde en met zijn linkerhand op Bill Bully's gezicht terecht kwam.

Die voelde iets vochtigs, een scherpe lucht, een plotselinge moeheid. Zonder het te bedoelen of zelfs te weten, had oom Karel hem met zijn gechloroformeerden zakdoek bedwelmd.

„Wat heb ik je gezegd, Watson!” joelde Joris Jochem. „Die schurken hebben hem uitgehongerd en vermoord.”

Hij krabbelde overeind en hielp Oom Karel ook opstaan.

„Nu hebben we een bewijs tegen dien verwenschten *Rug* in handen. Pak op, Watson!”

Tezamen legden ze Bill in het bed en dekten hem toe. Nauwelijks waren ze daarmee klaar, of ze hoorden een gerucht achter de deur. Oom Karel kroop onder bed, doch kon zijn lange beenen niet bergen. Joris Jochem stapte snel achter een overgordijn. De deur ging open en Jack Munnik kwam binnen.

„Alles is achter slot en grendel, Bill!” riep hij luid. „Geen mes, geen lepeltje, geen half millioen ligt onbewaakt. En voor de voordeur zit die verwenschte John met twee revolvers en een flesch bier. Waarom geef je geen antwoord, Bill?”

Jack bemerkte nu dat Bill niet meer aan het venster stond, doch in bed lag.

„Zeg eens, flauwe grappenmaker, hou je nu maar niet of je slaapt. Ik ben geen tien minuten weggeweest. Kom, geen fratsen, doe je oogen open.

Wacht maar, ik zal je die oolijkheid wel afleeren.”

Meteen vulde hij een glas water en liep in den duister op het bed toe. Hij lette niet op de beenen van Oom Karel die er onder uit staken en trapte er op.

Oom Karel gaf een ijselijken gil, gevolgd door een serie verwenschingen. En die begeleidde hij met schoppen, waarvan er eenige Jack gevoelig raakten.

Jack liet van schrik het glas op Bill's gezicht vallen, die er echter onbewegelijk onder bleef. Hij sprong achteruit.

„Dood! Vermoord!” schreeuwde hij. „Au, help, help! Er zijn *schofgeesten*; ze willen mij óók vermoorden!”

Een laatste trap van oom Karel deed hem zijn energie herwinnen. Hij vloog onder hulpgeschreeuw de kamer uit en liep het huis door.

(Wordt vervolgd)

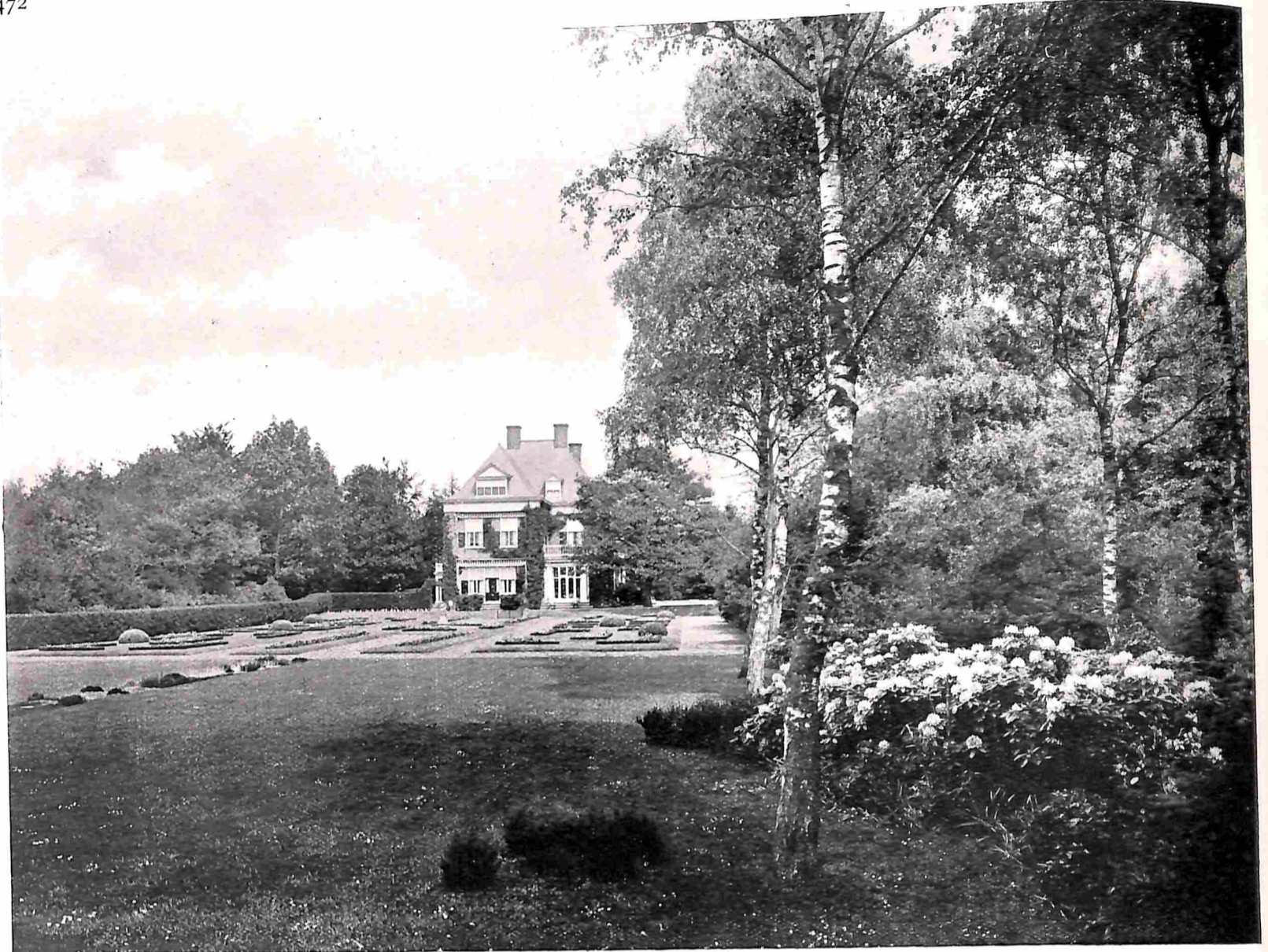

Foto C. J. Steenbergh

GEZICHT OP HUIZE „DE ZWALUWENBERG" BIJ HILVERSUM. DE TUIN IS AANGELEGD DOOR DEN TUIN-ARCHITECT VAN DEN STEENHOVEN

DE TUIN IN HOLLAND

EEN ENGELSCH TUN TE HILVERSUM

DE moderne Engelse tuin, zooals deze zich bij de grootere landhuizen aansluit, kenmerkt zich door een zeer gelukkig samengaan van twee geheel verschillende richtingen n.l. de meestal op oudere tradities berustende „formal garden" en de landschaps tuin. Hoewel het eenvoudig toeschijnt, de uitdrukking „formal garden" te vertalen in regelmatigen tuin, is dit minder juist, omdat juist het karakteristiek voorkomen van deze tuinen, waarvan vele eeuwenoude voorbeelden in Engeland te vinden zijn, niet in de vertaling uitkomt. „Old fashioned garden" is de beteekenis, die men er in Engeland zelf aan toekent. Het is niet onnoodig hierbij even stil te staan, omdat hiermede ook eens een zeker vooroordeel besproken kan worden tegen het snoeien, knippen, van hagen, solitairplanten, zelfs boomen in stijve, soms ook fantastische figuren in Engelse tuinen voorkomend. Waarschijnlijk hebben de tegenstanders nooit overwogen, dat deze soms eeuwenoude reuzen de eenige levende overblijfselen zijn van de van geslacht op geslacht overgedragen familiebezitting. ☼ De aanleg ten tijde van Elisabeth, William and Mary, Queen Anne, was streng architectonisch, de lijnen gemarkeerd door hagen, berceaux, solitairplanten, waarvoor meestal gebruikt werden buxus, taxus, hulst, haagbeuk. ☼ Om de lijnen en verhouding te bewaren van den aanleg was het noodig deze planten ieder jaar één soms tweemaal te knippen. Dat de solitairplanten, al naar het inzicht van den tuinman soms dwaze vormen hebben verkregen, is jammer. Op deze wijze groeide, door noodzaak uit taxushagen ter weerszijden van een pad, een groene berceau, zoo ontstonden de indrukwekkende pyramiden, zuilen, soms tot golvende heuvels groen samengegroeide groepen en staan er nog als levende monumenten, wachters

uit lang vervlogen tijd. ☼ Levenshall, Heslington, Hovingham, Cleeve Prior, om slechts enkele te noemen, bevatten interessante, indrukwekkende reuzen op dit gebied. De taxusgroep op Cleeve Prior, voorstellende de 12 apostelen en 4 evangelisten, moet omstreeks 1500 door de monniken van Evesham zijn geplant. ☼ Zonder snoei (afgezien van de geweldige plaatsruimte) zouden deze planten reeds lang door stormen en den tand des tijds verdwenen zijn. In het algemeen kunnen wij aannemen, dat het behoud van nog vele interessante historische voorbeelden op tuingebied te danken is aan het zorgvuldig snoeien en verzorgen van deze groene planten. ☼ Nog moet op deze plaats vermeld worden, dat het effect van het topiarywork, ook van jonger datum, in vele bekende Engelse buitenplaatsen indrukwekkend is. ☼ De donkergroene fluweelige taxushagen, lichtgroene palm, liguster, de hulst, de beuk, alle hebben eene gewichtige functie te vervullen. Eerstens architectonisch in aansluiting op, in vervolging van de meestal imposante architectuur van het landhuis, maar niet minder de werking als coulissen van sterk sprekende kleur, waardoor bloemeffect en ornament tot hun recht komen. ☼ Als sterksprekende richtlijnen (perspectivisch), als afsluiting van bepaalde tuingedeelten (beslotenheid of intimiteit), als achtergrond (beschutting of decoratieve werking) zijn hagen in vele gevallen onontbeerlijke hulpmiddelen ook in den modernen tuin. ☼ Wij komen nu tot ons onderwerp, „een Engelse tuin te Hilversum". De betrekkelijk nog jonge buitenplaats de Zwaluwenberg is gelegen op den heuvel van dien naam even ten Noorden van de Hollandse Rading. De plaats van het landhuis is zeer gelukkig met het verrukkelijk panorama. ☼ Het gedeelte tusschen straatweg en landhuis is beboscht en waarborgt dus eene

rustige ligging en verhoogt het verrassend effect van de op het heuvelplateau in de hoofdas ontworpen formal garden, die aan beide flanken begrensd is door gespaarde boomgroepen met het in ijle kleuren vervliedende landschap als achtergrond.

(Slot volgt)

B. C. v. d. S.

Afrikaansche Kaffertypen

DE KAFFERSTRUIS VAN OOM DAAN

OF Sabina moet in haar jeugd, toen haar hoektanden nog niet die formidabele afmetingen van thans hadden, een Carmennatuur hebben bezeten, of haar echtgenoot, de achtenswaardige politieagent, moet bij zijn geboorte een hart vol „Don Juan”-neigingen hebben meegekregen, want hun wederzijdsche telgen deden niets liever in hun leven dan offeren op het altaar van god Amor. Met Leya, de oudste dochter van Sabina, had ik talrijke gesprekken, en steeds verwonderde ik mij, dat ze, haar geboorte en levensomstandigheden in aanmerking genomen, er zooveel gezonde denkbeelden op na hield, doch op het gebied der liefde was ze met even groote vrijbuitersmanieren behept als de rest. In zes jaar tijds had ze achtereenvolgens drie echtgenooten gelukkig gemaakt, die echter dit geluk geenszins naar waarde hadden geschat, want alle drie waren ze, na ongeveer even lang in het echtelijk paradijs te hebben rondgedoold, snoodelijk ondankbaar over de poort geklommen en op de vlucht geslagen. Of ze een visioen van den boom met appelen en de slang, half verborgen tusschen de bladeren, hadden gekregen en het daarom veiliger hadden gevonden bijtijds te vertrekken, in plaats van den stamvader der menschen te volgen, of dat de slang, om eenige variatie in zijn centonig verleidingswerk te brengen hen aan den *buitenkant* van het gezegend oord had toegelinkt in den vorm van een bevallige jonge vrouw, die niet de onafhankelijke, manhaftige natuur van Leya bezat, weet niemand met zekerheid te zeggen, maar de drie echtgenooten verdwenen achtereenvolgens en Leya bleef achter met een zoete herinnering in de gedaante van een klein Kaffertje aan elk van hen. Alzoo hadden Mahapi, mijn speciale vriend, en zijn zusje en broertje geen vader, hoewel 't waarschijnlijk was, dat ze vóór hun dood er nog verscheidene zouden bezitten. Als ik op de verhalen van de andere dienstboden kon afgaan, dan maakte Leya aanstalten om den koeienwachter, Piet, tot vierden in de rij echtvrienden te maken, en in de struis werden al weddenschappen aangegaan over den duur van deze nieuwe verbintenis. Toen ik er Leya naar vroeg, begon ze hardop te lachen, gaf een duw tegen haar hoofddoek, zoodat die schuin op haar kroeskop kwam te staan en stampte met haar bloote voeten op den grond, allemaal kenteekenen van de buitengewoon groote vroolijkheid, waarin haar vraag mij bracht. Maar even daarna kwam ze, herinnerd geworden aan haar mislukte huwelijken in een opstandige stemming en met flikkerende oogen en ratelend stemgeluid, begon ze te schimpen op haar drie gewezen minnaars. 't Slot van haar redevoering was, dat ze hun in 't hiernamaals het eeuwig brandende vuur voorspelde en bij deze profetie zoo krachtadig in het kolenvuur pookte, alsof ze in haar gedachte haar slachtoffers al aan 't braden was. „Wel Leya”, vroeg ik, toen haar wraakzuchtige bui wat aan 't zakken was, „waarom trouw jij nie voor die wet nie?” „Waarom, klein Missics?” zei Leya minachtend. „Die wet geeft mos niks nie; die Kaffers kan vat soveel as hulle wil” en vervolgde ze met een opflikkering van haar strijdlustige stemming, „die Witmense doen net so as ons, Kaffers; hulle neem ook meer vrouens, witte en swarte, maar hulle is slim en verberg dit. En daarom is ons, Kaffers, 'n baje sondige nasie en die Witmense is baje braaf en kom

Foto C. J. Steenbergh

EEN ROTSPAD OP „ZWALUWENBERG”

allemaal in die hemel, hahaha!!” Leya begon luid en spottend te lachen en gaf haar hoofddoek opnieuw een vernijgen duw, zoodat hij weer recht kwam te staan. Ik zei niets meer, want de woorden van deze onbeschaafde en toch zoo helder en kritisch denkende Kaffervrouw waren maar al te waar. Ik dacht aan al wat ik in Europa had gezien en gehoord en aan de menigte halfbloeden en bastaards, die in Zuid-Afrika rondloopen, werd met afkeer vervuld voor het huichelachtig fatsoen van zoovelen van mijn eigen ras met hun krampachtige pogingen om steeds den schoonen schijn te redden en de nimmer te rechtvaardigen minachting,

Foto C. J. Steenbergh

EEN ROTSPARTIJ OP „ZWALUWENBERG”

waarmee een groot deel der blanken op hun gekleurde broeders neerzien, die nog niet zoo knap zijn geweest het vernis der beschaving te bemachtigen. Ware, innerlijke beschaving zal geen enkel ander ras met hoogmoed en afkeer behandelen, wetende, dat de tijd ontwikkeling brengt voor allen en dat 't ras, dat nu op de bovenste sport staat weer kan dalen tot een lager peil. ☼ Zooals Paul het muzikale element in de struis vertegenwoordigde, zoo was Leya onbewust het socialistische. Toen ik haar een keer vroeg, waarom zij en zoovelen van haar volk altijd vuile en gescheurde kleederen droegen, vroeg ze kalm, of ik met acht shilling verdienen in de maand kans zag om mijzelve en drie kinderen behoorlijk te kleeden. En ze voegde er nog bij, dat ze bovendien ook geen lust had zich mooi te maken in een „varkenskot”, zooals ze de hut bestempelde, die ik beschreven heb. Wederom moest ik haar in mijn hart gelijk geven en met droefheid denken aan de groote, schrijnende contrasten van weelde en bittere armoede, die ook in dit mooie, rijke land zoo overvloedig te vinden zijn. En hoewel ik

uit principe nooit tot eene of andere politieke partij wil behooren, kan ik steeds het verzet, den opstand van den onderdrukte, hetzij deze een individu, een deel van een volk of een geheel ras is, volkomen begrijpen en derhalve zal ik met vreugde den tijd begroeten, dat aan dit groote volk in zijn eigen rijke land recht zal wedervaren, doch tevens hoop ik vurig, dat zij dit recht op een menschwaardig bestaan niet zullen verkrijgen door ruw geweld van hunne zijde, maar door het groeiend rechtvaardigheidsgevoel van den blanke zelf. Niet tegenstaande ieder mensch, wiens hart met algemeene liefde tot den naaste is vervuld, onverschillig of deze in een iglo in Groenland, een palmhut in de Congo of een paleis in Europa het levenslicht zag, steeds een gevoel van opstandige droefheid moet meedragen in deze wereld, waar de schoonste aller menschelijke aandoeningen, liefde voor ieder levend wezen, zoo met de voeten wordt vertreden, zoo zal hij toch altijd een grooten steun bezitten om zijn geestelijk evenwicht te kunnen bewaren in zijn gevoel voor humor, indien hij deze laatste eigen-

schap de zijne mag noemen. Zooals mijn lezers al zullen bemerkt hebben, kan men hier zijn hart ophalen aan humoristische tooneelen en gesprekken. Op een der laatste dagen van mijn verblijf bij Oom Daan, kondigde Paul 's middags aan, dat de Kaffers dien avond ter ere van mijn man en mij een concert zouden geven. ☼ 's Avonds tegen een uur of acht waren al de bewoners van het huis, wij beiden inbegrepen, op de groote steenen waranda verzameld. 't Was een van die heerlijk koele Zuid-Afrikaansche avonden en de stralen der volle maan vielen door het fijne, wuivende groen der peperboomen op de treden van de trap, die van de waranda naar den tuin leidde. Onder aan die trap stelde Paul zijn koor op en zelf ging hij op een der bovenste treden staan, een soort rotting in zijn hand houdende, die als dirigeerstok diende. Hij droeg voor deze gelegenheid een zeer gemengd costuum, waarvan de jas, die waarschijnlijk eens over de schouders van een dominee had gehangen en een strooien dameschoed het opmerkelijkst waren. De vrouwen hadden haar kleurigste, katoenen hoofddoeken aangedaan, waarbij helrood de geliefkoosde tint was en zich behangen met koperen arm- en beenringen en snoeren kralen. Daar verhief Paul zijn zware basstem met „do-mi-sol-do — do-sol-mi-do” in

op- en afgaande klanken, alzoo voor het koor den toon aan gevende. Doch het koor scheen den ernst van het oogenblik niet in 't minst te beseffen, maar begon hoe langer hoe meer in een uitgelaten stemming te komen, waarbij vooral de dames een onverklaarbare neiging tot lachen kregen, met hun heupen wiegelden, beurtelings op 't rechter- en dan weer op 't linkerbeen gingen staan, kortom, allerlei bewegingen maakten en geluiden voortbrachten, die een Nederlandschen dirigent van Toonkunst al direct tot den hoogst mogelijken graad van wanhoop hadden gebracht. Paul echter toonde een opmerkelijk geduld, dat hij echter bij andere gelegenheden wel geenszins bezeten zal hebben, maar terwille van het hooge publiek hield hij zijn opkomende woede in toom. Tenslotte begon het ook hem, na eindeloos veel „do-mi-sol-do's” de keel uit te hangen en nam hij een meer actieve houding aan door de weerspannige dames en heeren met het dikke onder einde van de rotting eenige lichte kastjdingen toe te dienen. Toen hij naar zijn meening een genoegzaam aantal stompen

had uitgedeeld en er nog geen merkbare verandering in de gemoederen was gekomen, nam hij een anderen maatregel, die met meer succes werd bekroond. Hij liet n.l. het heele koor zich omdraaien, zoodat de leden met hun gezichten naar den tuin kwamen te staan en wij op de waranda het genoegen kregen hen van achteren te mogen bewonderen. 't Schijnt, dat Paul een goed psycholoog was, want na eenig gegichel en geschuiifel werd het stil en na het honderd en zooveelste „do-mi-sol-do” zette het koor een religieus lied in de Sesoetotaal in. ☼ 't Eenige bezwaar van deze regeling was, dat de dirigent, die het aangener vond op de verlichte stoep te blijven staan, dan zich in den half donkeren tuin voor het koor te gaan opstellen, waar niemand van het publiek hem kon bewonderen, op deze wijze niet veel met zijn rotting kon uitrichten, maar het feit in aanmerking genomen, dat het koor perfect was getraind en Paul zijn stem nog tweemaal zoo sterk uitzette als anders en alzoo toch nog de leiding aangaf, kwam deze nieuwe stand van zaken er niet zooveel op aan. Eenmaal begonnen, de blikken der blanken niet meer hinderlijk op

hen gericht, vergaten ze spoedig hun geheele omgeving en zongen, hun donkere, expressieve gezichten naar de eeuwige sterren opgeheven, het eene lied na het andere, die bijna alle een religieuze strekking hadden. Natuurlijk waren hun stemmen ongeschoold en klonken vaak wat schel, maar geen onzuiverheid van klank was te bespeuren en hun zielen beleefden datgene, wat het lied uitdrukte en vertoefden voor een wijle in de goddelijke sferen der muziek. ☼ En ik peinsde na afloop er over, of b.v. de veldarbeiders van het kleine Hollandsche dorp, waar ik geene leiding of noemenswaardige verstandelijke ontwikkeling in staat zouden zijn, datgene te geven, wat ik dezen avond hoorde van het half barbaarsche, geminachte, zwarte volk, dat als een vergoeding en troost voor hun slavenbestaan van de Goden hun groote, muzikale gaven hebben gekregen.

Vat = nemen. — mos = immers.

PHITA KAMFRAATH-MALIEPAARD

Mijn hert is als een blomgewas,
dat, opengaande of toegeloken,
de stralen van de zonne vangt,
of kwijnt en pijnigt en hangt gebroken!

GUIDO GEZELLE

Foto C. J. Steenbergh

EEN ROMANTISCHE TRAP OP „ZWALUWENBERG”

Foto Chr. Leden. Uit: Drie jaar onder Canadeesche Eskimo's door Chr. Leden. Uitg. de Bussy

HET BOUWEN DER SNEEUWHUTTEN

By de Smithsund-Eskimo's

Uit het dagboek van een ontdekkingsreiziger

Northstar - Bay, 3 Aug.

GISTERENAVOND gaf Napsangoak een feest met dansen en muziek, en ik was daartoe uitgenoodigd door onzen gemeenschappelijke vriend, den ouden geestenbezweerder Masaitsiak. De rest van het gezelschap bestond uit alle vrienden en burens, die Napsangoak had kunnen bemachtigen, en enkele van mijn blanke kameraden. Deze hadden weliswaar voor het merendeel geen uitnoodiging gekregen, kwamen ook niet om het lekkere eten, maar veeleer om eens wat van het leven der Eskimo's te leeren kennen. Een Eskimo deelt al zijn bezittingen met zijn vrienden, zelfs een zoo zeldzame lekkernij als de „piece de résistance" van dit feestmaal. In Noord Groenland moet het vleesch langen tijd bewaard worden, voordat de smaak en de reuk de Eskimo's naar den zin zijn. Men stopt hiertoe het vleesch van een zeehond of walrus onder eenige steenen, en laat het daar den heelen winter liggen, als men tenminste niet door hongersnood gedwongen wordt om het eerder voor den dag te halen. Op zulk zeehonden-vleesch, dat op deze wijze reeds een jaar bewaard was, zou men ons vandaag tracteeren. ☒ Toen ik bij Napsangoaks tent aankwam, was de smulpartij reeds in vollen gang. De mannen zaten buiten met huiden van blauwvossen en ijsberen om, en hadden ieder een „pillaut" of vleeschmes in hun hand, waarmee ze bloedige reepen sneden, die ze dan rauw met hun sterke, mooie tanden verscheurden. Hoe ongeciviliseerd dit milieu er ook uitzag, toch was men een en al vriendelijkheid, schoof elkander de stukken toe, en toen de gastheer mij in het oog kreeg, koos hij met kennersblik een groot stuk, dat hij mij met den glimlach van een gourmand overreikte. „Ik hoop", zei hij, „dat het u smaken zal". Ik nam het stuk vleesch onder dankbetuigingen aan, ging echter een beetje apart zitten, om dit weerzinwekkende gerecht stilletjes de honden te kunnen toegooien, die zooals gewoonlijk bij dergelijke maaltijden zoo dichtbij kwamen als ze maar durfden, gretig loerende op een gunstige gelegenheid. Maar ach, mijn vriendelijke gastheer, die er angstvallig op lette, dat ik alles kreeg, wat ik nodig had, verloor me geen seconde uit het oog! En toen hij zag, dat ik heelemaal geen haast maakte met eten, merkte hij goedig op: „Het ruikt zoo lekker, dat het haast zonde is om 't op te eten, niet waar? Maar ga gerust Uw gang, ik

zal U een ander stuk geven om te ruiken". ☒ De reuk was werkelijk al erg genoeg en ik had niet den minsten lust om het te proeven. Ik gooide mijn stuk dus gauw weg, wachtte het vriendelijk aangeboden „meer" niet af en liep snel naar de tent. Hier aten de vrouwen en gaven blijk van een werkelijk verbazingwekkenden honger. Deze menschen, die aan lang vasten gewoon zijn, kunnen als het moet, ontzaggelijke hoeveelheden verteren. Op steenen borden en schotels van drijfhout hadden ze die stukken voor zich, die een blanke het minst graag zou eten. De vrouw van den gastheer, Sagwah, gebruikte een tinnen bord, waarop „Gjöa" gegraveerd was, het geschenk van een lid van de Amundsen-Noordwestpassage-expeditie. Toen het maal verteerd was en men de blanke beenderen aan de honden gegeven had, verzamelde het gezelschap zich in de tent voor het dansen. In het midden werd een ruimte opengelaten, waar de medicynman of bezweerder zijn voorstelling geven moest. Masaitsiak, de oudste en eerwaardigste man van het kamp was een combinatie van priester en medicynman, in het kort een „Angakok". Zijn voordracht bestond gedeeltelijk uit dans, gedeeltelijk uit zang. De wijs had hij te voren gecomponeerd, maar de woorden improviseerde hij onder het dansen. Een andere bezweerder, Ajorsalik plaatste zich tegenover hem. In zijn hand hield hij een stuk oud drijfhout, waarvan hij het andere einde tusschen zijn tanden stak. Onbewegelijk en volkomen rustig keek hij

Foto Chr. Leden

ESKIMO-DANSERS MET TOOVERTROMMEL

den ouden bezweerder aan, als om hem te hypnotiseeren. Plotseling begon Masaitsiak te zingen en te dansen, terwijl hij met halfgesloten oogen zijn bovenlijf heen en weer wiegde. Nauwelijks had hij zijn lied aangeheven, of zijn vrouw viel in, en weldra ook de andere vrouwen, eerst zachtjes, toen, terwijl de dans hartstochtelijker werd, in stijgend crescendo tot zij in een soort gehuil overgingen. De eigenaardige bewegingen, die de dansers met hun knieën en lichaam uitvoerden, het heen en weer wiegen van hun bovenlijf, de melodie met haar vreemde cadansen, de trommel, de stemmen, die zich tot een wilde schreeuwende klacht verhieven, het was alsof een storm van gevoelens om ons heen woedde — het klonk als het lied van de tragedie van het Noorden, waarvan het wezen, dat we ontroerd voelden in een stroom van gewaarwordingen, ons omgaf, in ons doordrong en in zang en dans haar vertolking scheen te vinden. De oogen van den ouden Masaitsiak waren nu gesloten, hypnotische trance hield hem in betoovering. ☒ Toen het zingen eindigde, hield Ajorsalik het stuk drijfhout, waarin men een machtige tooverkracht vermoedde, onder den neus van den danser en stootte tegelijkertijd een paar oorverscheurende, krijschende kreten uit, waarmee hij den oude tenslotte uit zijn trance wekte. Langzaam kwam deze tot zichzelf, deed, daar hij bijna stikte door zijn warme

Foto Chr. Leden

ESKIMO'S VOOR DE WONING VAN HUN GAST

Foto Chr. Leden

ESKIMOJAGER IN ZIJN KAJAK

verkoren. Allah, ik dank u!" Ali kuste den grond waarop Allah gestaan had. Daar het reeds laat geworden was, gingen allen ter ruste. Maar Ali kon niet slapen. Den heelen nacht woelde hij heen en weer en dacht aan allerlei dingen. Ook den volgenden dag liep hij steeds in gepeins verdiept. Nadenkend zat hij aan den avonddich en raakte de spijzen niet aan. Toen het avondmaal was afgelopen, kon Ali zich niet langer bedwingen, wendde zich tot Allah en sprak: „Wees niet boos Allah, ik zou u iets willen vragen". Allah knikte met zijn hoofd en stond het hem toe. „Ik begrijp iets niet", zei Ali. „Er zijn zoo vele geleerde en rijke menschen in ons dorp, iedereen buigt voor ze, de stadhouder neemt zijn intrek bij hen. De koopman Mohamed is zoo rijk, dat ik niet geloof, dat er rijkere menschen op de wereld bestaan. Die had u kunnen onthalen en hij had u op fijne, zachte kussens laten rusten. En toch kwaamt gij bij Ali, bij den armen Ali, den bedelaar! Waarschijnlijk hebt gij uw welbehagen in mij, niet waar?" Allah glimlachte en zei: „Ja, ik heb welgevallen in u". Ali lachte van vreugde. „Ik ben blij, dat gij uw welbehagen in mij hebt. O, wat ben ik blij!" Dien nacht sliep Ali uitmuntend. Opgewekt ging hij aan zijn werk. Vroolijk keerde hij naar huis en na het avondeten sprak hij tot Allah: „Gij moet zeker een groot welgevallen in mij hebben, dat gij bij mij zijt gekomen, niet waar?" „Ja", antwoordde Allah glimlachend. „En dat terwijl er zoo vele groote, geleerde lui in het dorp zijn! En toch zijt gij bij mij gekomen, bij Ali, den bedelaar. Uw welgevallen in mij moet dus wel heel groot zijn. Is het zoo? Is het groot?" „Ja, ja", antwoordde Allah glimlachend. „Is het nu werkelijk zoo groot?" herhaalde Ali zijn vraag. „U zegt maar „ja, ja". Maar zegt u mij nu eens: hoe is uw welbehagen in mij?" „Ik heb een groot, groot welbehagen in u", antwoordde Allah lachend. „Dus zeer groot?" „Ja, zeer groot". „Dat is goed. Laten wij ons nu ter ruste begeven, Allah". Den geheelen dag liep Ali glimlachend rondon dacht blijkbaar aan iets vroolijks en heerlijks. 's Avonds at hij voor drie en na het eten sloeg hij Allah vertrouwelijk op de knie. „Mij dunkt, Allah, dat gij toch heel blij moct zjn, dat ik u zoo welgevallig ben. Zegt u mij nu eens eerlijk: bent u daar niet blij om?" „Ja, ik ben er zeer blij om", zei Allah glimlachend. „Dat wil ik u gelooven", zei Ali. „Dat ken ik, Allah. Als mij maar een hond aanstaat, ben ik al blij hem te zien. En dan is het toch maar een hond en nu ben ik het, die u bevalt. Dat is toch heel wat meer waard. Ik kan mij voorstellen hoe blij u bent, als u mij ziet, Allah. U ziet iemand voor u, die u welgevallig is en uw hart springt op van vreugde, niet waar?" „Ja, het is waar, het verheugt mij. — Laten wij ons nu ter ruste begeven", sprak Allah. „Goed, laten wij ons ter ruste begeven", antwoordde Ali. „Ik doe u gaarne dat genoegen". Den volgenden dag liep Ali in gepeins verzonken rond; bij het avondeten zuchtte hij eenige malen, keek van tijd tot tijd Allah aan en deze

bemerkte, dat Ali trachtte ongemerkt een traan weg te pinken. „Waarom zijt gij zoo verdrietig, Ali?" vroeg Allah toen het avondmaal beëindigd was. Ali zuchtte. — „Ik dacht aan u, Allah! Wat zou er van u moeten worden, als gij mij niet hadt!" Allah „Hoe dat zoo?" vroeg Allah verbaasd. „Wat zoudt gij zonder mij beginnen, Allah? Zie, buiten blaast de wind en het is koud en de regen stroomt neer. Hoe zou het u gaan, als er niet iemand was, die u zoo welgevallig was als ik? Waarheen zoudt gij kunnen gaan? Gij zoudt buiten in regen, wind en kou omkomen. Gij zoudt minstens door en door nat worden. En nu zit gij hier warm en droog. Gij zit hier in een verlicht en verwarmd vertrek. En waarom? Wat is de oorzaak? Omdat er een mensch is waarin gij welgevallen hebt en bij wien gij komen kondt. Gij zoudt verloren zijn, Allah, als ik er niet was. Het is een waar geluk voor u, Allah, dat ik besta. Gij zijt een geluksvogel!" Toen hield Allah het niet langer uit; hij barstte in luid gelach uit en verdween. Maar op de bank waarop hij gezeten had, lag een stapeltje blinkende ducaten; volle twee duizend. „Neen maar! wat een rijkdom!" riep Ali's vrouw uit en sloeg de handen ineem. „Wat is dat eigenlijk? Bestaat er dan zoo-veel geld op de wereld? Ik word gek van vreugde". Ali schoof haar op zij, telde de geldstukken en zei: „Nou, zoo heel veel is 't ook niet!"

Schoolvacanties en -vermaken in vroeger tijden

IN vroeger dagen, toen men de noodzakelijkheid en het nut van onderwijs nog niet, maar dat van spel en vermaak te beter kende, was men met vrije dagen voor de schooljeugd wel heel royaal. Iedere feestelijke gelegenheid was reden om den kinderen vrij van school te geven en vaak gaf men hun van stadswege nog geld toe om zich te vermaken. Vooral als de gilden feestvierden deelde de jeugd niet in de laatste plaats in de pret: b. v. te Amsterdam op St. Sebastiaansdag, wanneer de scholieren ter eere der schutters „oorlof" vroegen en verkregen. Dat vrij-af vragen, of zooals het toen heette „oorlof bidden," is na de reformatie, toen de school onder den invloed van de heerschende kerk kwam, meer en meer beperkt tot één enkelen vrijen middag in de week. Aan een Amsterdamsche schoolkeur van 30 Augustus 1595 ontleenen wij, dat „eens ter weecken, te weten des Donderdaechs, den geheelen namiddach, de schoolmeesters en schoolvrouwen den jongens en meisjes nog oorlof mogten gheven, maar meer niet." Later is dat veranderden werd het oorlof 's Woensdagsmiddags gegeven, wat op de meeste scholen tot op den huidigen dag nog het geval is. In vele streken van ons land en wel meer op de „boer dorpen" werd alleen 't winters school gehouden. Als het voorjaar kwam verveelde het den boeren-

Foto Chr. Leden

INTERIEUR VAN EEN ESKIMOWONING. OP DEN VOORGROND DE ZEEHOND, DIE STRAKS VERORBERD ZAL WORDEN

jongens en -meiden al spoedig „in de stinckende school” te zitten . . . hoe goed konden ze ook op het land gebruikt worden! . . . en ze maakten afspraak om er uit te scheiden. Daags te voren reeds weergalmde de school van het gezang:

Het is vandaag de leste dag

Dat ik hier zit te schrijven

Ik zeg den mester goeijen dag

Voor al zijn slaan en kijven.

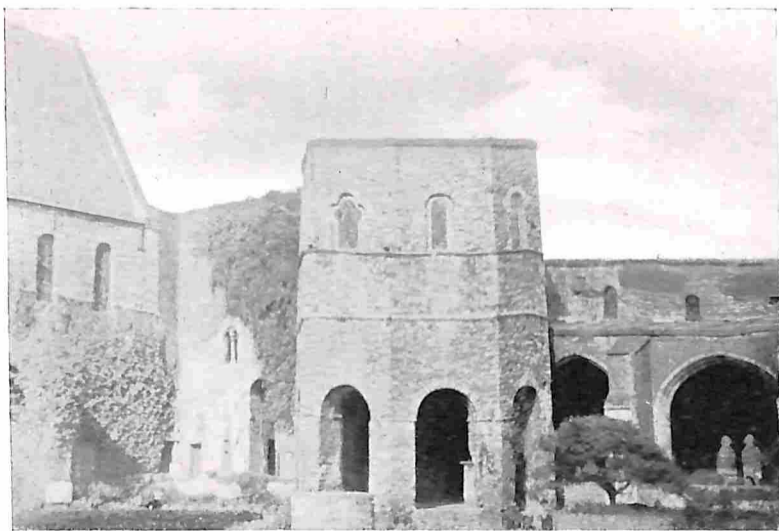
Den volgenden dag vierden ze een soort van narfeest. Zij kwamen vroeg in de school, „de een al gekkelijker opgeschikt dan de andere,” smeten alles dooreen, terwijl eenigen op den uitkijk stonden, om te waarschuwen als „de mester” kwam. Deze maakte geen haast, want hij wist wel wat er gaande was. Daagde hij eindelijk op, dan begon de heele troep te zingen en te jouwen en liep de school uit om niet terug te komen. De meester lachte eens, redderde den boel wat op, en sloot de school om die eerst begin November weer te openen.

SCHOOLFEESTJES

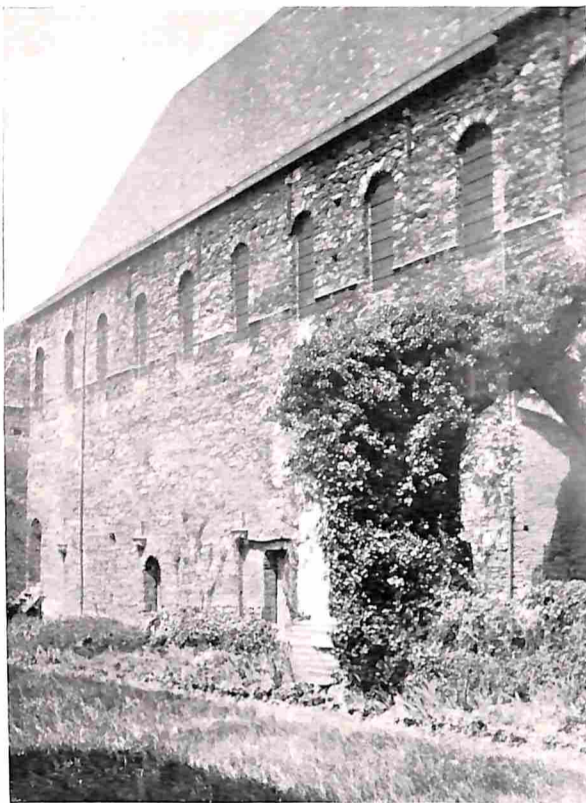
☒ Milde giften van kindervrienden maakten het oudtijds mogelijk op bepaalde dagen schoolfeestjes aan te richten. Zoo werd de vastenavond vroeger ook in de school gevierd. In ons land is men daarmee reeds in de zeventiende eeuw opgehouden, maar in Vlaanderen heeft dat nog wel tot 1830 voortgeduurd en dan meer in het bijzonder op de dorpscholen. De leerlingen zetten dan den zotkap op en de meester sloeg quasi op de vlucht. De heele school ijde hem na; de man werd gevangen genomen, teruggevoerd en op zijn stoel vastgebonden. Dan vroeg meester, wat hij doen moest om los te komen en het antwoord luidde prompt: een speeldag geven en tracteeren. En de man deed dat ook! Tot lof der oude schoolmeesters dient te worden opgemerkt, dat zij zich aan zulke gebruiken wisten te onderwerpen en toch hun gezag te bewaren. ☒ Op sommige plaatsen werden de schoolfeestjes van hoogerhand bevolen. Zoo verordende in 1863 de gemeenteraad van Smalingerland om het vlijtig schoolgaan te bevorderen, dat er jaarlijks in alle scholen dier gemeente een kinderfeest gevierd zou worden, waarbij alleen „de getrouwe schoolbezoekers” zouden toegelaten worden, en . . . het middel hielp uitstekend. ☒ Op Onnoozele-Kinderdag, indertijd een algemeen kinderfeest, was de jongen uitgedost met vaders kleeren en het meisje met moeders muts en beugeltas en zij voerden dezen dag het huiscommando. Op die dagen werden de kinderen op de scholen onthaald op bier en brood; dan moesten de meesters hen bedienen, die echter wel zorgden zich zelven niet te vergeten.

KERMIS IN DE SCHOOL

☒ Op 1 September — op St. Gillisdag — was het feest

DE RUINE VAN HET LAVATORIUM DER ST. BAAFSABDIJ
TE GENT

HET MUSEUM, DE VROEGERE EETZAAL
DER ST. BAAFSABDIJ

op de kleine kinderscholen; 't heette dan kermis in de school. ☒ Eenige dagen tevoren hadden de kinderen elk eenige centen meegebracht en aan de „meesterse” gegeven om daarvoor „kermis te houden”. 's Ochtends al vroeg kwamen de kinderen in het Zondagsche pakje in de school en dadelijk werd het lot getrokken, wie „de bruid” zou zijn. Het gelukkige meisje werd met het gejubel van „leve de bruid!” begroet en met een „monster oranjekoek” vereerd. Na een tijd op de speelplaats gedanst te hebben, ging het jonge volkje in optocht naar het huis van de bruid, strooide er bloemen, danste voor de deur en stormde eindelijk alweer juichend „leve de bruid” naar binnen, waar ze door de moeder van de bruid onthaald werden op „bier en mastellen”. Daarna gingen de kinderen naar huis, doch kwamen 's middags in de school terug, die dan in een „kermiskamer” herschapen was. En ook den volgenden dag duurde de kermis nog voort. Dan ging de „meesterse” met de kinderen naar buiten, — een speelman voorop, de kinderen er dansende achter naar een „pleziertiin” of boereherberg waar ze rijstebrij met suiker en wafels aten.

A. C. v. W.

De ruine van Sint Baafs Abdij te Gent

GENT is een van de oudste steden van België. Zijn geschiedenis begint reeds in de VIIe eeuw, toen tusschen 630 en 647 Sint Amand twee kleine kerken en kloosters stichtte: één op den zandigen heuvel, gelegen tusschen de Schelde en de Leye, en één iets verder, temidden der lage weilanden, waar de beide rivieren samenvloeien. Hij wijdde ze aan den Hl. Petrus en gedurende ongeveer twee eeuwen bleven de stichtingen onder het beheer van één abt. Maar in het begin der IXe eeuw scheidden ze zich van elkaar af; het hoogst gelegen klooster behield den oorspronkelijken naam, het andere kreeg den naam van St. Bavo naar de reliquiën van dien heilige, die daar bewaard werden. ☒ Eerst 300 jaren na de stichting der kloosters liet de graaf van Vlaanderen op den linkeroever van de Leye een fort bouwen (op die plaats ontstond van lieverlede het Gravensteen), waarbij zich spoedig een slot aansloot: „oud burg” geheeten. Ongeveer tergelijktijd stichtte de bisschop van Noyon-Tournai op den rechteroever eene kapel, gewijd aan den Hl. Johannes (942) die het uitgangspunt zou worden van de hedendaagsche cathedraal. — Aldus waren twee kloosters, een fort en eene kerk, gebouwd in verschillende tijdperken en verspreid over een uitgestrekt terrein, de heterogene uitgangspunten van het ontstaan der stad Gent. — Even gecompliceerd als de geografie van Gent, is zijne geschiedenis. De Gentenaren blijken steeds een roerig volkje geweest te zijn, gezien het aantal oproeren, oorlogen, burger-twisten, waaraan zij deel namen. Het ligt dus voor de hand, dat ook de abdij deelde in de wisselvalligheden van het lot en wel in zoo hooge mate, dat het uiterst moeielijk is, aan de nu nog bestaande ruïnen de geschiedenis van het eerwaardige, oude bouwwerk na te gaan. ☒ De primitieve abdij werd tegen het einde der Xe eeuw verwoest en gedurende den loop der XIe en XIIe eeuw vervangen door een complex van meer solide gebouwen. De periode van de XIIIe eeuw was vreedzaam, zelfs glansrijk. In 1369 werd er de bruiloft gevierd van Philips den Stoutmoedige, hertog van Bourgogne met Margaretha, dochter van den graaf van Vlaanderen. De echtgenoot van Philips den Goede, Michelle de France werd er begraven. ☒ In de 15e eeuw werd het klooster weer verbouwd en wel door Raphael de Mercatel (natuurlijken zoon van Philips den Goede) die het met zijnen prachtlievendden smaak in overeenstemming wenschte te brengen. — In 1536 werden monniken gesecculariseerd; zij werden kanunniken en hunne kerk stiftskerk. Het jaar 1540 bracht groote ver-

anderingen teweeg en niet ten goede! De Gentenaren, rebelleerend tegen de hen opgelegde belastingen, droomden er van weer een bestuur in te stellen als onder Jacq. van Artevelde, of Louis de Nevers. Zij hadden de domheid openlijk de betaling te weigeren en de stadsgouvernante, Maria van Hongarije, te weerstaan, hetgeen hen natuurlijk den toorn van Karel V op den hals haalde, die in 1540 voor de muren verscheen en de opstandigen streng wist te straffen. — Ook Sint Baafs abdij deelde in die straf. Een gedeelte ervan werd afgebroken en de heiligdommen liet Karel V overbrengen naar St. Jan, die sinds dien den naam van St. Jansvo draagt. Op de plaats van de afgebroken gebouwen werd eene citadel opgericht, die moest dienen, om de al te oproerige gemoederen der Gentenaren in toom te houden. Een ander gedeelte van de kloosterlijke gebouwen werd voor den dienst gebruikt en kreeg naar aanleiding van de nationaliteit van het garnizoen later den naam van het Spaansche kasteel. Tot aan het einde der 18e eeuw bleef die bezetting gehandhaafd.

De keizer liet het groote gevelfront van de kerk, de toren en de thesaurie afbreken; in 1581 verrichtten de calvinisten hun verwoestend werk; dit werd voortgezet door de gevolgen van den Franschen tijd en ten slotte voltooid door de woelingen van 1830. Het was eerst in 1834 dat de „Commission des monuments et des sites de Gand” de reddende hand uitstak en uit den chaos nog zooveel mogelijk van totalen ondergang poogde te redden. ☞ De kruisgang, waarvan slechts aan de Noordzijde enkele spitsbogen nog eenigszins intact zijn, dateert van 1495. Hij werd opgericht ter vervanging van de oorspronkelijke, in 1150 gebouwd, waarvan ook nog eenige bogen aan den ondergang ontkomen zijn. Het zijn de zijbogen, die toegang geven tot de kapittelzaal. Door sierlijke zuiltjes worden de boogopeningen in tweeën verdeeld. Van de kapittelzaal is niet veel meer dan de muren over. In de eerste helft der 19e eeuw werden het gewelf en de meeste zuilen verwoest; toen werd ook de vloer, die uit vernisid steenen mosaiek bestond, weggehaald. (Een gedeelte van dat mosaiek is nog op de verdieping van het lavatorium bewaard gebleven). Verscheidene graven kwam aan het licht. Die zijn nu met glas afgedekt. Boven de kapittelzaal bevond zich de slaapzaal — aan deze (oostelijke) zijde van den kloostertuin bevond zich nog de wijnkelder en de trap, terwijl in den hof uitgebouwd een nagenoeg vrijstaand, achtkantig, grijs gebouw de aandacht trekt. Het is de lavatorium, fraai gewelf te zien geeft. ☞ Op de bovenverdieping een raai gewelf te zien geeft. ☞ Op de bovenverdieping, die vanuit het klooster bereikbaar was, bevond zich het Sanctuarium, de kamer, waar de reliquiën bewaard werden. Nu is het de woning van de portierster, sic transit . . . ! — Uit den put, vlak voor het lavatorium gelegen, put zij het water voor de perkjes lelietjes van dalen, die geuren tusschen de puinhoopen, welke op regelmatige afstanden de plaats der vroegere zuilen op den kloostermuur doen kennen. Und neues Leben blüht aus den Ruinen! — Aan de Noordzijde ligt het langgestrekte gebouw, dat het „musée lapidaire”, steen-museum bevat. Dit is ook op de eerste verdieping gehuisvest in het vroegere refectorium. Het is voornamelijk voor archeologen interessant. Onder de grafstenen vindt men er een, waarvan wordt aangenomen, dat het de grafsteen is van Hubert van Eyck, den schilder van de Aanbedding van het Lam in de cathedraal; ook is er een steen, die den naam draagt van de beroemde Gentsche familie der Arteveldes. Het Museum bevat ook steenen vondsten van andere plekken van Gent; zoo zijn er talloze tegels, consoles, zuiltjes, doopvonten, versierselen; karakteristiek en onderdeelen uit allerlei tijdperken, karakteristiek voor de plaatselijke architectuur. ☞ In de gothische zaal op den rez de chaussee treft ons een mooi beeldje van de Hl. Anna en Maria. Dit is voor minder wetenschappelijk aan-

DE KRUISGANG AAN DE NOORDZIJDE

gelegden misschien wel het aantrekkelijkste stuk van de verzameling. Prachtig steekt Maria's teederheid af tegen den ietwat rigiden ernst van de figuur der Hl. Anna, die de groep van moeder en kind domineert. Helaas is door slechte plaatsing (te hoog en zeer donkere) het fotografeeren van dit beeldhouwwerkje vrijwel onmogelijk, terwijl het bovendien door een vingerdikke stoflaag niet weinig ontsierd wordt. — Maar het is de vraag, of vele bezoekers het beeldje zullen opmerken! Bovendien dwalen de meeste vreemdelingen, die Gent bezoeken, niet af naar de stille abdij, die een heel eind verwijderd is van de omgeving, waarin de meeste bezienswaardigheden, Cathedraal, St. Nicolaas, Belfried, Gravensteen enz. dicht bij elkaar gelegen zijn. De ruïne vormt een stil, groen eilandje temidden van een rumoerig stadsgedeelte; binnen hare muren verstomt het geluid van de voetstappen der talrijke arbeiders, die het industriële Gent op gezette uren door de straten zendt, het gedender der vrachtkarren en het gedruisch van de nabijgelegen veemarkt.

HELENE MULLER MASSIS

Ontvangen boeken

H. W. HEUVEL. Uit den Achterhoek. Deventer. M. E. Kluiver. Geill.

Het Achterhoeksche land is nog altijd een tamelijk onbekend terrein; de vrienden van Hendrik Willem Heuvel, wien het land van zijn inwoning steeds zeer ter harte ging („Geschiedenis van het land van Berkel en Schipbeek”, „Volksgehoof en Volksleven”, „Oud-Achterhoeksche Boerenleven” getuigen ervan) hebben een aantal schetsen van zijn hand, in verschillende periodes verschenen, na zijn dood gebundeld. Zoodat land en menschen ons weer wat nader worden gebracht.

Een groot aantal reproducties naar fotografieën verhelderen den tekst.

Het Hoofdcensulaat van den A. N. W. B. deed een tweede deel van het gidsje „Haarlem” verschijnen, speciaal samengesteld voor hen, die eenigen tijd aldaar verblijven en in de omgeving van hun tijdelijke woonplaats uitstapjes wenschen te maken. Bovendien zijn er dagtochtjes opgegeven voor hen, die elders verblijven houden, b.v. te Amsterdam of Den Haag en 's avonds weer thuis willen zijn.

Met het oog op de beperkte ruimte, welke beschikbaar was, werden deze uitstapjes echter zeer beknopt vermeld. Mettertijd hoopt de uitgeefster echter dit gidsje „Wandelingen” te combineeren met het reeds verschenen boekje „Rijwieltochten”, waarbij de uitstapjes nog meer kunnen worden uitgewerkt.

Evenals in het gidsje „Rijwieltochten” werden in dit werkje enkele plattengonden en kaartjes opgenomen.

TH. J. DUNN, tuinarchitect B.N.T. te 's-Gravenhage, stelde in De Villatuin (aanleg- beplanting- onderhoud) een boek samen, dat inderdaad een leidraad zal zijn voor hen, die een tuin willen aanleggen of daarin veranderingen wenschen aan te brengen. In dit boek is getracht, aldus de schrijver, den nadruk te leggen op de samenstelling, de indeeling van den tuin, als zoodanig. In tegenstelling met de meeste tuinboeken, die hoofdzakelijk over de planten en hare verzorging handelen. De schrijver bespreekt o.a. de indeeling van den tuin, hoogteverschillen, bouwwerken, tuinversiering, de plaats voor sport en spel, de bloemen, het water, de paden. Een zeer groot aantal illustraties verlichten dit zeer practisch-buikbare goed-geconstrueerde boek, dat velen gaarne zullen hanteeren.

Het werd uitgegeven door de N.V. Uitgevers Mij „Kosmos” te Amsterdam.

DE KAPITTELZAAL

ARIOSTO

Uit het Poolsch door

4) KAZIMIERZ CHLEDOWSKI

(Vervolg)

II

IN de maand Februari van het jaar 1500 overleed Niccolo Ariosto en voortaan had Lodovico in 's vaders plaats te zorgen voor zijn achtergebleven moeder en zijn negen broeders en zusters. Die vier broeders moesten nog grootgebracht en de vijf zusters nog uitgehuwelijkt worden. Gelukkig was zijn moeder pas 46 jaar oud en door haar goedheid en haar verstand best in staat haar huishouden te bestieren. Niccolo, die zijn vrouw het leven genoeg vergald had, heeft wel, door haar in zijn testament „ob fidem et prudentiam” iets te vermaken, hare deugden erkend, maar het nagelaten vermogen was gering en derhalve moest Lodovico, van zijn juridische kennis gebruik makend, naar een baantje omzien, om in het onderhoud van zichzelf en van zijn familie te helpen voorzien. Zoo beheerde hij o.a., in plaats van sonnetten en canzone's te schrijven, de bezitting, die met zijn moeders bruidschat in de buurt van Reggio was aangekocht, en in het huishoudboek staat nauwkeurig aange- teekend, dat hij een paar jonge stieren aan Guido di Guastello verkocht en aan Bernardo di Vanzo een zak lijnzaad gegeven had. Twee jaar na den dood van zijn vader benoemde Ercole I hem tot slotvoogd, beter gezegd tot kapitein della rocca di Canossa, den historischen burcht van gravin Matilda. Evenals andere hof-dichters moest thans ook de arme Ariosto dichterlijke hulde aan zijn vorstelijken meester brengen, en vermoedelijk is zijn gedicht, geschreven in Januari 1502 ter gelegenheid van het huwelijk van Alfonso met Lucrezia Borgia, dan ook op deze benoeming van invloed geweest. Zijn functie te Canossa scheen hem echter niet veel werk te geven, want hij vertoefde in dien tijd vaak te Ferrara of te Reggio. Naar Reggio trok hem, behalve een zekere Livia, die de gevoelens van den dichter meer waard was dan de coquette Spaansche in Ferrara, ook Ginevra, op wie hij een mooie canzone heeft geschreven, evenals op de beide vrouwen Glicera en Veronica genaamd.

En toen Ariosto zijn moeder te Ferrara bezocht, vermocht hij niet te ontkomen aan de bekoring van haar kinderjuffrouw Maria, zoodat deze hem dan ook in 1503 een zoon, Giovanni Battista schonk. Vijf jaar later zegende de hemel hem met een tweeden onwettigen zoon, dien men Virginio noemde, en wiens moeder Arsina Vitali da Magliarino was, een meisje uit het volk; zij trouwde later met Antonio Manfredini, een landman uit de streek, waar de bezittingen der Ariosto's lagen. De nauwgezette vader legitimeerde zijn beide jongens, van wie hem Virginio, aan wien wij ook een waardevolle biografie van zijn vader te danken hebben, de liefste was. De betrekking te Canossa, dat afgelegen en ver van Ferrara lag, was natuurlijk minder aangenaam voor iemand als Ariosto, die aan een geestelijk leven temidden van humanisten gewend was, zoodat de dichter de eerste gelegenheid de beste te baat nam, om naar Ferrara terug te keeren. Deze gelegenheid deed zich ook spoedig voor. Kardinaal Ippolito, broeder van Alfonso I, werd tot bisschop van Ferrara benoemd en als groote liefhebber van een luxueus leven en luisterrijke omgeving hield hij er een schitterende hofhouding op na. Ter eere van deze benoeming schreef Ariosto een epigram, dat Ippolito deed besluiten den dichter aan zijn hof te verbinden. Wij zien hem dan ook eind 1503 in dienst van den kardinaal, met den titel van familiaris, wat op eene hogere positie duidt, want de minderen in rang werden commensales genoemd. Deze laatsten konden slechts van tijd tot tijd aan de tafel van den heer des huizes aanzitten, de familiares daarentegen behoorden tot de onmiddellijke omgeving van

hun meester en hadden tevens tot taak, hem en zijn gasten aangenaam bezig te houden. De kardinaal kende den dichter kerkelijke beneficiën toe, waar een jaarlijksch inkomen van ongeveer 240 lire (d.i. omstreeks 2000 lire in tegenwoordige munt) aan verbonden was, en deze moest daarvoor de soutane aantrekken en presbyter worden. Zijn wedde werd hem in viermaandelijksche termijnen uitbetaald, onder aftrek der kosten voor zijn kleeding, welke hij uit de garderobe van den kardinaal kreeg. De kardinaal trachtte Ariosto geheel voor den geestelijken stand te winnen en beloofde hem voor de toekomst voordeelige prebenden, zoo hij zijn raad wilde opvolgen. De dichter wilde echter geen geestelijke worden, zoolang hij daartoe de roeping niet gevoelde. Ippolito nam hem „deze fantasie” zeer kwalijk en ook zijn broeders waren zeer gebelgd over zijn vrijheidsliefde. In een satire gericht aan zijn broeder Galasso verklaart Ariosto, dat zijn besluit wellicht onverstandig is, want de geestelijke stand zou hem den weg openen tot voordeelige baantjes en eere-ambten, maar dat toch tenslotte iedereen zijn overtuiging gelaten moet worden; de voordeeligste betrekking te Rome zou nooit kunnen opwegen tegen het verlies van zijn vrijheid.

Ognun tenga la sua (opinion); questa è la mia:

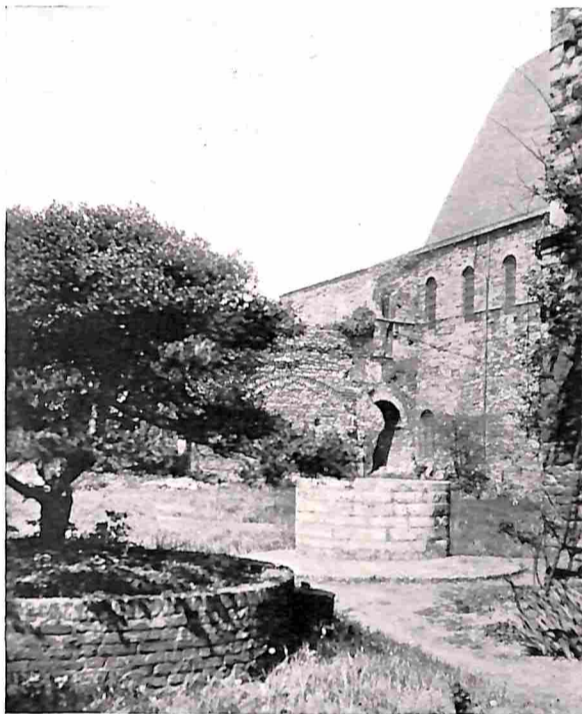
Se a perder s'ha la libertà, non stimo

Il più ricco cappel che in Toma sia.

Als familiaris van den kardinaal zullen wel geen bijzonder zware plichten op Ariosto gerust hebben; toch vond hij ze vervelend en hinderlijk voor zijn vrijheid. Als ieder andere hoveling moest hij deel uitmaken van zijn meester's gevolg, gelegenhedsgedichten maken, zijn heer op reis vergezellen, als b.v. naar Milaan ter begroeting van Lodewijk XII, en in 't algemeen zich persoonlijk tot het opluisteren van het hof leenen. Herhaaldelijk belastte de kardinaal hem met verschillende zendingen, onder andere in 1507 naar markiezin Isabella te Mantua, op wie de dichter een uitstekenden indruk heeft gemaakt. Hij moet zijn taak bijzonder goed vervuld hebben, want weldra begon de regeerende hertog, Alfonso zelf, hem met gewichtige diplomatieke zendingen te belasten. Het ging om het voortbestaan der goede betrekkingen met den militanten en wispelturigen Julius II, wat geen gemakkelijke taak was. Tweemaal reisde Ariosto naar Rome, om den paus te „verteederen”, om „la grande ira del

Secondo” te kalmeeren wat hem éénmaal gelukte. Maar moeilijker werd de zaak, toen het den paus erom te doen was Ferrara van Frankrijk te scheiden en het te dwingen zich aan te sluiten bij de Heilige Liga. De paus begon den strijd met den hertog door Ippolito te dwarsboomen, dien hij toch al niet kon uitstaan. Ippolito liet zich tot abt van Nonatola kiezen, maar de paus beschuldigde den kardinaal van simonie en verklaarde de benoeming ongeldig. Hij beval hem, op straffe van verlies zijner kardinaalswaardigheid, terstond naar Rome te komen. Maar Ippolito maakte geen haast met zijn vertrek, bevreesd dat Julius II hem in het kasteel San Angelo zou laten opsluiten en verzocht Ariosto, die toen in Rome vertoefde, den paus wat te kalmeeren. Deze echter had het op de d'Este's gemunt en dreigde den armen afgezant, die toch niets misdreven had, in den Tiber te zullen laten werpen, als de d'Este's niet tot de Heilige Liga toetraden. Daar Alfonso zich evenwel niet liet bewegen om met Frankrijk te breken, sprak de paus den ban over hem uit. Ariosto gelukte het nog heelhuids Rome te verlaten en werd thans gezant af, soldaat. De dichter diende onder bevel van Eneas Pio da Carpi, nam deel aan gevechten tegen Ferrara's vijanden en zou in den slag van Pontecchio (24 September 1510) zelfs tot het veroveren van een Venetiaansche galei op de Po hebben bijgedragen. Toen Alfonso, na den slag bij Ravenna, naar Rome ging met het bekende vrijgeleide van den paus, dat hem echter niet veel baatte, behoorde ook Ariosto tot zijn gevolg.

(Wordt vervolgd)

DE PUT OP DE BINNENPLAATS DER SINT
BAAFSABDIJ TE GENT